Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Fermin Zelaieta Lastiri

Sunbilla, Nafarroa (1939)

Fermin Zelaieta

Aurkibidea

Biografia

Fermin Zelaieta

Etxeberria baserrian jaioa, bederatzi senidetan hirugarrena. Kontrabandoa zen diru iturri bakarretakoa inguruetan. 18 urterekin Ameriketara joan zen, 1958an, Coloradora. Bost anaiak ibili ziren Ameriketan, eta bi han geratu ziren. Fermin "campero" moduan ibili zen han, artzainekin, hartzak, lehoiak eta kaskabel sugeak bizi ziren mendietan. Euskal Herrira bueltatu zen. Legasako Pakita Mikelarenarekin ezkondu, eta familia osatu zuten. Besteak beste Leitzako paper lantegian ibili zen lanean Fermin. Leitzatik Legasara joan ziren bizitzera.

Zintak

SUN-006

- **Proiektua**: Diasporako Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2014-10-01
- **Iraupena**: 63 min

- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Unamuno, Arianne

SUN-007

- **Proiektua**: Diasporako Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Idoia
- **Data**: 2014-10-01
- **Iraupena**: 83 min
- **Euskarria**: Bideo digitala

Pasarteak

1. Baserri batean eskola

- **Erref**: SUN-006/002
- **Iraupena**: 0:03:11. **Hasi**: 00:01:11. **Bukatu**: 00:04:22
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Euskara eta politika
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Baserri batean leku bat zegoen prestatuta eta hura izan zen bere eskola. Urtean sei hilabetez izaten zuten, neguan. Hamalau urtera arte aritu zen. Eskolara ez joateko aitzakia bila aritzen zen. Maistrak etengabe aldatzen ziren. Maritxu Zubikoa gogoan du. Euskaraz egitearren zigortu egiten zituzten.

2. Elizaren kontrol handia

- **Erref**: SUN-006/003
- **Iraupena**: 0:03:14. **Hasi**: 00:04:22. **Bukatu**: 00:07:36
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Apaiz gehienak gaiztoak eta beldurgarriak zirela dio. Luistarra zen eta betebeharrak zituen. Igandero mezetara joaten zen. Garizumako eta Pazkoko txartelak jendea kontrolatzeko zirela dio. Arantzazuko fraideen sermoi gogorrak.

3. Beldurra eragiterainoko indarra zuen elizak

- **Erref**: SUN-006/004
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:07:36. **Bukatu**: 00:10:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Dena bekatua zen hemen baina Ameriketan dena desberdina iruditu zitzaion. Elizak frankismoan indar oso handia izan zuela dio, beldurra eragiteraino. Emakumeak erabat tapatuta ibiltzen ziren.

4. Iluntzeko ezkilak, etxerako deia

- **Erref**: SUN-006/005
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:10:11. **Bukatu**: 00:11:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Iluntzean ezkilak jotzen zituzten eta hura entzutean emakumeak etxeratu egin behar izaten ziren. Mutil gaztetxoak ere etxera bidaltzen zituzten.

5. Herrigunekoek baserritarrei barre

- **Erref**: SUN-006/006
- **Iraupena**: 0:02:29. **Hasi**: 00:11:06. **Bukatu**: 00:13:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:
Eskolan neska-mutilak elkarrekin egoten ziren, ez baitzegoen lekurik inor bereizteko. Baserritarrei barre egiten zieten herrigunekoek. Bereizketa horren ondorioak.

6. Umetako zereginak baserrian

- **Erref**: SUN-006/008
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:14:24. **Bukatu**: 00:15:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Etxeko mutikoen lanak: arbaztak bildu, kakoak ekarri, egurra ekarri, iratzea ekarri eta arloko lanetan laguntzen aritu behar izaten zuten.

7. Gazta nola egiten zuten

- **Erref**: SUN-006/009
- **Iraupena**: 0:02:34. **Hasi**: 00:15:49. **Bukatu**: 00:18:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak

Laburpena:
Artaldea zeukaten etxean, eta gazta egiten zuten. Horretarako, anaia eta biak mendira joaten ziren ardiak jeztera eta bizkarrean eramaten zuten esnea etxera. Iragazkiarekin edo harizko trapuarekin iragazten zuten. Lapikoan epeldu, gatzagia bota, eskuekin bildu eta gazta-zimitzetan sartzen zituzten ura kentzeko. Ondoko egunean leihoan paratzen zuten gazta.

8. Gazta idortu eta kontserbatzeko moduak

- **Erref**: SUN-006/010
- **Iraupena**: 0:03:06. **Hasi**: 00:18:23. **Bukatu**: 00:21:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Esaerak
- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza

Laburpena:
Gazta-zimitza egurrezkoa izaten zen. Beheko aldean gazura ateratzeko zuloak izaten zituen. Idortu egiten zuten ondoren. Beste baserri batean, kutxa baten barnean, ogi pikor artean, jartzen zuten gazta kontserbatzeko. Orduko gaztei begi gehiago ateratzen zitzaizkiela dio, baita gehiago izorratu ere. Esaera bat esaten du: "Hamaika lagunek hamaika aho, gazta goizean hasi eta arratsean akabo".

9. Errekan arrainak arrantzatzen

- **Erref**: SUN-006/011
- **Iraupena**: 0:01:47. **Hasi**: 00:21:29. **Bukatu**: 00:23:16
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:
Errekan amuarrainak, aingirak eta zarboak arrantzatzen zituzten, eskuz, amuarekin, sareekin eta sardexkarekin.

10. Ehizan, zizarea amuarekin jarrita edo eskopetarekin

- **Erref**: SUN-006/012
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:23:16. **Bukatu**: 00:26:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:
Aitarekin ehizara joaten ziren. Usoa, birigarroa, zozoa, itsas-ahatea, ur-oiloa... ehizatzen zituzten. Zizarea amuarekin jarrita edo eskopetarekin ehizatzen zituzten hegaztiak. Untxiak eta erbiak gutxitu direla dio.

11. Txoriak harrapatzen esportarekin

- **Erref**: SUN-006/015

- **Iraupena**: 0:02:16. **Hasi**: 00:29:12. **Bukatu**: 00:31:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Elurra egindakoan, esportarekin txoriak harrapatzen zituzten. Nola egiten zuten azaltzen du. Tiragomarekin ere aritzen ziren. Txistua jotzeko tresnak egiten zituzten.

12. Hudoen eta ardien larrua

- **Erref**: SUN-006/016
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 00:31:28. **Bukatu**: 00:33:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Natura » Fauna » Basoko animaliak

Laburpena:
Basakatuak eta hudoak ehizatzen zituzten lehen. Hudoen larrua preziatua zen. Abarkak egiteko ardien larrua erabiltzen zen.

13. Urdama nola gizentzen zuten

- **Erref**: SUN-006/017
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:33:39. **Bukatu**: 00:36:04
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Urtean txerri bat hiltzen zuten, etxean hasitakoa. Gatzetan kontserbatzen zituzten lukainkak. Odolkiak egiten zituzten. Urdama erremolatxarekin, arbiarekin, artoarekin, gaztainekin... gizentzen zuten.

14. Txerri hankak eta lukainkak nola prestatzen diren

- **Erref**: SUN-006/018
- **Iraupena**: 0:03:28. **Hasi**: 00:36:04. **Bukatu**: 00:39:32
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Errezetak

Laburpena:
Txerri-hiltzen ibiltzen zirenak baziren. Trikinosia hasi zenean hasi zirela kontrolak esaten du. Gibela gosaltzeko jaten zuten. Hankak nola prestatzen diren azaltzen du. Lukainkak egiteko makina zeukaten, baina eskuz prestatzen

zuten dena. Lukainkak nola prestatzen zituzten kontatzen du. Hesteak errekan garbitzen zituzten, ziri baten laguntzaz.

15. Errotako eta zentraleko argi txarra; urik ez

- **Erref**: SUN-006/019
- **Iraupena**: 0:01:21. **Hasi**: 00:39:32. **Bukatu**: 00:40:53
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:
Etxean ez zeukaten urik. Bidasoa errekara joaten ziren. Argia txarra izaten zutela dio. Errotatik lortzen zuten argia, baita zentral txiki batetik ere.

16. Sutopilak, garizko taloak

- **Erref**: SUN-006/021
- **Iraupena**: 0:01:14. **Hasi**: 00:41:55. **Bukatu**: 00:43:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:
Garia ereiten zuten baina zati bat errekisatu egiten zieten, baita artoa eta beste ere. Ogirik ez zuten egiten etxean baina sutopilak bai, gari irinarekin egindako taloak. Errotan alearen zati bat kentzen zieten, xehatu alde.

17. Odolkiak nola prestatu

- **Erref**: SUN-006/022
- **Iraupena**: 0:02:59. **Hasi**: 00:43:09. **Bukatu**: 00:46:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Errezetak

Laburpena:
Zahia txerriarentzat izaten zen. Odolkiak nola prestatzen diren azaltzen du.

18. Txerri-puskak banatzen, aza hostoetan bilduta

- **Erref**: SUN-006/023
- **Iraupena**: 0:01:07. **Hasi**: 00:46:08. **Bukatu**: 00:47:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko lanak » Abere-hiltzea

Laburpena:
Txerri puskak banatu egiten zituzten, aza hostoetan bilduta. Banaketarengatik, diru pixka bat ere ematen zieten batzuetan.

19. Ekonomika baino lehen, su txikia

- **Erref**: SUN-006/025
- **Iraupena**: 0:03:04. **Hasi**: 00:48:20. **Bukatu**: 00:51:24
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Aparatuak, objektuak

Laburpena:
Irratia bazuten etxean baina soinu handia izaten zuen. Ekonomikaren aurretik, su txikia izan zuten etxean. Gaztaina txarra zen sutarako, zartakoak botatzen zituelako; pagoa, haritza, akazia... erabiltzen zituzten.

20. Latasa aizkolaria

- **Erref**: SUN-006/027
- **Iraupena**: 0:02:40. **Hasi**: 00:52:32. **Bukatu**: 00:55:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak
- Aisia » Kirola » Herri-kirolak

Laburpena:
Latasa aizkolariari buruzkoak aipatzen ditu. Mindegia aizkolariaren dohainak azpimarratzen ditu.

21. Kontrabandoan hamasei urterekin

- **Erref**: SUN-006/029
- **Iraupena**: 0:02:55. **Hasi**: 00:56:16. **Bukatu**: 00:59:11
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Hamasei urterekin kontrabandoan ibiltzen zen, Lapurditik Nafarroara lehengaiak ekartzen. Portugaldarrak mugaz pasatzen aritzen ziren geroago. Dirua lortzen zela dio.

22. Industriarik ez gerra ostean Sunbilla inguruan

- **Erref**: SUN-006/030
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:59:11. **Bukatu**: 01:00:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Industriarik ez zegoen gerra ostean Sunbilla inguruan. Basora edo atzerrira joatea zen lanerako aukera. Bera Ameriketan zela hasi ziren lantegiak sortzen inguruan.

23. Nolatan animatu zen Ameriketara joaten

- **Erref**: SUN-006/031
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 01:00:41. **Bukatu**: 01:03:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara joateko arrazoiak
- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara bidaia

Laburpena:
Sunbildarrak bazirenez, bera ere animatu zen Ameriketara joatera, bizi-baldintza hobeen bila. Ana Mari Marinen bitartez egin zituen joateko tramiteak. Ameriketan artzain ibilitako batek eman zion hango bizimoduaren berri.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-02

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com